

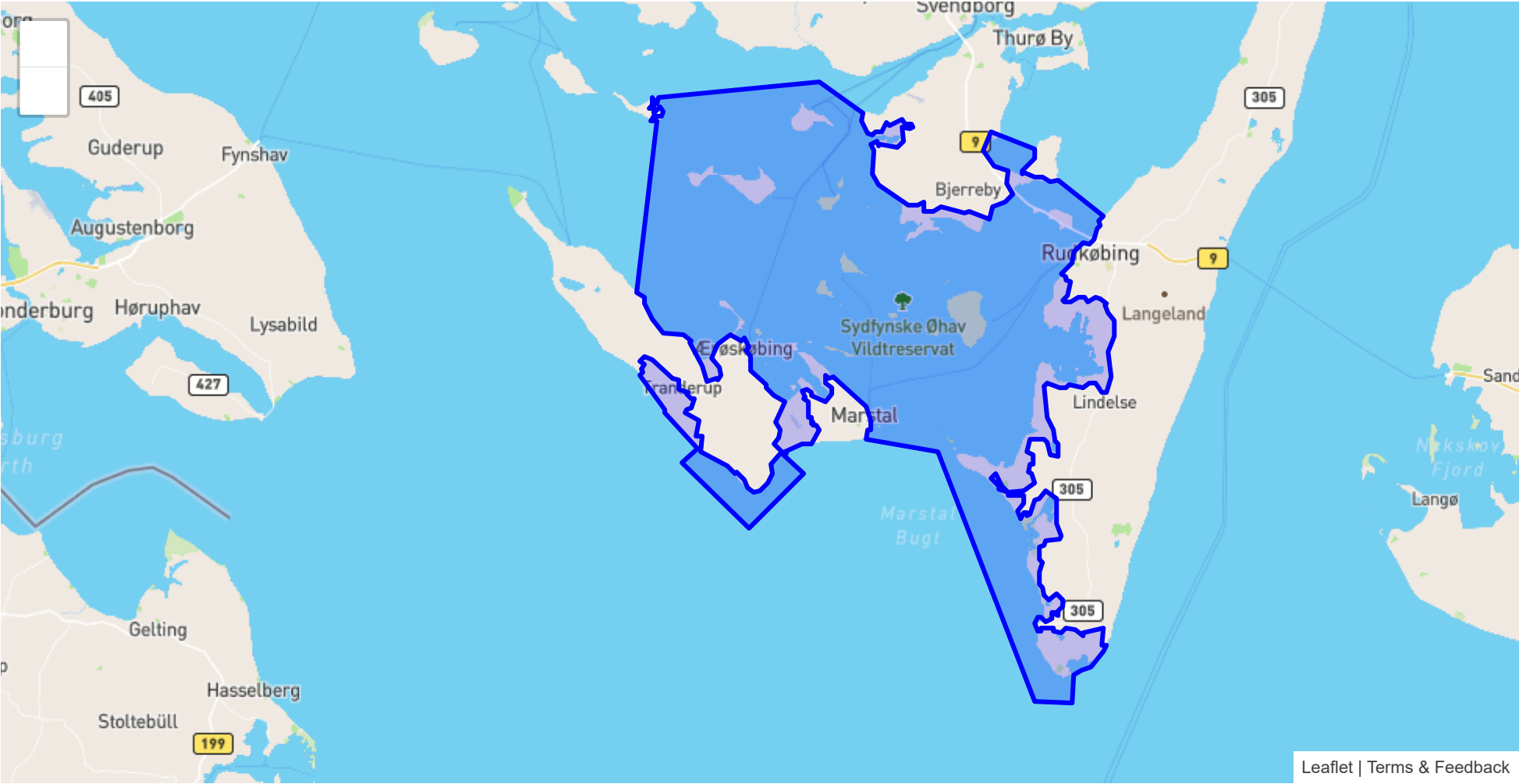
Sammenfatning af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N127 Sydfynske Øhav

Det er muligt at finde den samlede plan for forvaltningsindsats på Naturstyrelsens hjemmeside: <https://naturstyrelsen.dk/drift-og-pleje/natura-2000-plejeplaner/>. Plejeplanen omfatter foruden denne sammenfatning en kortudstilling af de planlagte indsatser. I kortudstillingen er det muligt at finde information om de planlagte indsatser for de enkelte kortlagte naturtyper samt arter.

Naturstyrelsen har, jf. §5 i BEK nr 944 af 27/06/2016 og §15 i BEK nr 946 af 27/06/2016, som offentlig grundejer besluttet selv at udarbejde plejeplaner for Naturstyrelsens arealer indenfor N2000 området i overensstemmelse med [Natura 2000-planen](#) for området.

Beskrivelse af området

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N127 Sydfynske Øhav, som består af habitatområde nr. H111 og fuglebeskyttelsesområde nr. F71 og F72. Området har et samlet areal på ca. 45.273 ha. Natura 2000-området ligger i Svendborg, Langeland, Ærø og Faaborg-Midtfyn kommuner og indenfor Vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Planen vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 708 ha og omfatter Tåsinge Vejle og Nor på Tåsinge; Voderup Klint, Gråsten Nor og Borgnæs på Ærø; Ristinge Klint, Ristinge Mose, Hesselbjerg Strand, Klise Nor, Fakkemosen, Lundemosen, Søgårdsmose, Bruns Banke og arealer ved Dovns Klint samt øerne Storeholm, Nyland og Nyland kalv. Størstedelen af naturarealerne omfatter strandeng, kalkoverdrev og rigkær. Her findes vigtige levesteder for klokkefrø og flere ynglefugle, bl.a. rørdrum og klyde. Skovene består primært af ung skovrejsning. Enkelte bevoksninger omfatter skovnaturtyper - primært ege-blandskov. Flere af arealerne på Sydlangeland har en artsrig flora med sjældne og halvsjældne arter som smalfliget brandbæger, strand-loppeurt og eng-klaseskærm. På Ristinge Klint findes den eneste fynske forekomst af tør kalksandsoverdrev. Voderup Klint på Ærø er et af Fyns største sammenhængende kalkoverdrev med en meget artsrig flora og flere fine kildevæld. I Gråsten Nor findes rigkær og strandeng.

Tabel A: Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Skovnaturtyper	Areal [ha]
91E0 - Elle- og Askeskove	< 0.1
91D0 - Skovbevokset tørvemose	0.7
9130 - Bøg på muld	0.3

Skovnaturtyper	Areal [ha]
9160 - Ege-blandskov	10.9

Lysåbne naturtyper	Areal [ha]
0 - Sø over 5 ha uden naturkode	26.6
1150 - Kystlaguner og strandsøer	0.8
1150 - Lagune	3.7
1210 - Strandvold med enårige planter	0.2
1220 - Strandvold med flerårige planter	3.4
1230 - Kystklint/klippe	2.5
1330 - Strandeng	74.8
2120 - Hvid klit	2.6
2130 - Grå/grøn klit	8.1
3140 - Kransnålalge-sø	2.0
3150 - Næringsrig sø	5.4
3160 - Brunvandet sø	< 0.1
6120 - Tørt overdrev på kalkholdigt sand	3.1
6210 - Kalkoverdrev	49.8
6230 - Surt overdrev	3.0
6410 - Tidvis våd eng	1.3
7210 - Avneknippemose	15.6
7220 - Kildevæld	0.5
7230 - Rigkær	12.6

Arter på udpegningsgrundlaget fremgår ikke af ovenstående tabel. Der henvises derimod til N2000 planen for området.

Planlagte indsatser

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsatser for naturtyperne på udpegningsgrundlaget. Indsatserne er beskrevet i nedenstående tabeller og suppleret med forklarende tekst.

I tabellerne skelnes mellem "Eksisterende indsats" og "Ny indsats". "Eksisterende indsats" anvendes, hvor den pågældende indsats allerede er omfattet af den eksisterende arealforvaltning, eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at indsatsen vil blive gennemført i plejeplanperioden. "Ny indsats" omfatter de indsatser, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2022 - 2027.

Tabel B: Planlagte indsatser for naturtyperne på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Indsatser - Skovnaturtyper (planperiode 2022-2033)	Eksisterende indsats [ha]	Ny indsats [ha]	Samlet behov for indsats [ha]
Stævningskov	0.4		0.4
Urørt skov med naturgenopretningsaktivitet	11.9		11.9

Indsatser - Lysåbne naturtyper (planperiode 2022-2027)	Eksisterende indsats [ha]	Ny indsats [ha]	Samlet behov for indsats [ha]
Andet areal uden drift	17.5		17.5
Bekæmpelse af andre problem- og uønskede arter		0.3	0.3
Bekæmpelse af invasive arter	1.6	1.4	3.1
Græsning	173.1		173.1
Hegning	173.1		173.1
Rydning af opvækst	41.3	0.2	41.5
Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	6.2		6.2
Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	5.3		5.3

Ovenstående tabel udstiller Naturstyrelsens planlagte indsatser i planperioden. Indsatserne er planlagt med ophæng i målsætninger og retningslinjer fra den overordnede N2000 plan, som rækker ud over den enkelte planperiode, mens indsatserne forventes udmøntet indenfor planperioden.

I Natura 2000-planerne er der samlet set et større fokus på mere naturlige processer. En målsætning i Natura 2000-plejeplanen er derfor sikring af naturlig dynamik og variation. En indsats under denne målsætning er naturgenopretning mhp. urørt skov. Dele af området er udpeget som urørt skov. Områder udlagt til urørt skov med en forudgående naturgenopretning forvaltes med et mål om at sikre de bedst mulige rammer for en selvstående og selvforvaltende natur, hvor det er naturlig dynamik og naturlige processer, der skaber de rette forhold og levesteder for skovnaturen, og hvor biodiversiteten fremmes og understøttes. Generelt sigtes der efter at opnå en tilstand, hvor der er mindst muligt behov for aktiv naturforvaltning. Dog vil opsyn med og vedligehold af hegninger med store græssende pattedyr kræve løbende vedligehold, ligesom det f.eks. kan blive nødvendigt at bekæmpe invasive arter, sikre vedvarighed i mængden af dødt ved, sikre tilgængelighed for skovens brugere, samt pleje f.eks. fortidsminder og Natura 2000-habitatnaturtyper. Naturgenopretningsperioden, med f.eks. udtag af ikke-hjemmehørende træer, genopretning af naturlig hydrologi og skovgræsning, vil typisk være op til 6 år og 25 år fra den konkrete forvaltningsplans start i hhv. løvskove og nåletræsplantager. Stævningsdrift er en historisk form for skovbrug. Stævnings-skoven inddeles i lavskov, hvor alle træer og buske stævnes regelmæssigt, og mellemskov, hvor enkelte lystræer (f.eks. eg) bevares som overstandere. Stævnings-skoven kan rumme store naturværdier, herunder rødlistede arter knyttet til lysåben skov med varierende stadier af succession. Mange hjemmehørende træer og buske findes i stævnings-skoven. Hasselstævnings-skov er ofte rig på lærkespore og orkideer. Arealer uden drift kan være arealer, hvor det vurderes, at naturtilstanden ikke nødvendigvis forbedres ved indgreb, eller hvor indgreb umuliggøres af arealets beskaffenhed – f.eks. en stejl kystskrænt. Her kan naturtypen frit påvirkes af naturlig dynamik som bl.a. kan være vand- og vindpåvirkning uden regulering. Invasive arter udkonkurrerer hjemmehørende arter, og de er derfor en trussel mod dansk flora. Bekæmpelse af invasive arter er valgt, hvor en invasiv art dækker mere end 10 % af arealet. Problemarter/uønskede arter kan både være hjemmehørende og fremmede arter; f.eks. gyvel og brombær. Arterne har en tendens til at dominere og udkonkurrere lavere, nøjsomme græsser og urter. Formålet med græsning er at bevare naturtyperne lysåbne og sikre gode betingelser for de tilknyttede arter af bl.a. dyr, planter og svampe. Græsningen kan suppleres med rydning af opvækst, hvis afgræsningen ikke er tilstrækkelig til at holde arealet lysåbent. Høslæt er manuel eller maskinel slåning af et areal. Det afslåede plantemateriale fjernes, og derved også næringsstoffer. På sigt udpines arealet. Udpining af jorden er en forudsætning for at udvikle ny natur på tidligere dyrkede arealer og øge artsdiversiteten. Slåning adskiller sig fra høslæt ved, at det afslåede materiale efterlades på arealet, og der sker derfor kun en mindre udpining af jorden. Metoden kan anvendes, hvor formålet med slåning er at

supplere afgræsningen. F.eks. åbne et område op, der er under tilgroning med høje græsser og urter, og som græsningsdyrene ikke vil æde.

Tabel C: Udvikling mod ny kortlagt naturtype

Der planlægges ikke for udvikling af nye naturtyper i indeværende planperiode. Derfor vises Tabel C ikke.

Tabel D: Planlagte indsatser for arter, udover indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for arterne, der fremgår af tabel D.

Habitatområde: nr. 111 Sydfynske Øhav

Art	Planlagte indsatser	Eksisterende indsats	Ny indsats
Klokkefrø	Sikring af levesteder i øvrigt	Ja	

Sikring af levesteder for klokkefrø kan omfatte oprensning og/eller udvidelse af eksisterende levesteder samt etablering af nye levesteder.

Opsummering

Den samlede indsats for naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer forventes hermed at understøtte de i Natura 2000-planen fastsatte mål for naturtilstanden.

Redegørelse for indsatsen i den forgangne plejeplansperiode

For de lysåbne naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget omhandler denne redegørelse planperioden 2016-2021. For skovnaturtyper perioden 2010-2021.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over planlagte og gennemførte aktiviteter på Naturstyrelsens arealer inden for Natura 2000-område N127 Sydfynske Øhav

Tabel E: Status for gennemførelse af aktiviteter for seneste planperiode fordelt på naturtyper og arter

Skovnaturtyper (planperiode 2010-2021)	Indsats	Areal [ha]
9130 - Bøgeskove på muldbund	Ingen jordbearbejdning	0.2
9130 - Bøgeskove på muldbund	Bevarelse af mindst 5 store træer pr. ha til henfald	0.2
9160 - Egeskove på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jordbund	Stævningssskov	1.3
9160 - Egeskove på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jordbund	Bevarelse af 3-5 store træer pr. ha til henfald	3.5

Skovnaturtyper (planperiode 2010-2021)	Indsats	Areal [ha]
9160 - Egeskove på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jordbund	Ingen jordbearbejdning	7.1
9160 - Egeskove på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jordbund	Bevarelse af mindst 5 store træer pr. ha til henfald	7.1

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
1210 - Strandvold med enårige planter	Andet areal uden drift	0.5
1220 - Strandvold med flerårige planter	Andet areal uden drift	3.3
1230 - Kystklint/klippe	Andet areal uden drift	2.1
1330 - Strandeng	Andet areal uden drift	7.9
1330 - Strandeng	Hegning	58.2
1330 - Strandeng	Græsning	58.2
1330 - Strandeng	Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	58.2
2130 - Grå/grøn klit	Andet areal uden drift	8.0
6120 - Tørt overdrev på kalkholdigt sand	Rydning af opvækst	2.9
6210 - Kalkoverdrev	Slåning - dvs. uden fjernelse af det afslåede	0.4
6210 - Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	31.5
6210 - Kalkoverdrev	Hegning	35.9
6210 - Kalkoverdrev	Græsning	35.9
6210 - Kalkoverdrev	Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	35.9
7210 - Avneknippemose	Rydning af bevoksning	4.3
7210 - Avneknippemose	Rydning af opvækst	4.3
7210 - Avneknippemose	Hegning	4.3
7210 - Avneknippemose	Græsning	4.3
7210 - Avneknippemose	Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	4.3
7220 - Kildevæld	Rydning af opvækst	0.5
7220 - Kildevæld	Hegning	0.5
7220 - Kildevæld	Græsning	0.5
7220 - Kildevæld	Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	0.5
7230 - Rigkær	Rydning af bevoksning	10.1

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
7230 - Rigkær	Rydning af opvækst	16.1
7230 - Rigkær	Hegning	17.1
7230 - Rigkær	Græsning	17.1
7230 - Rigkær	Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	17.1

Arter (planperiode 2016-2021)	Indsats
Dværgterne (A195)	Færdselsregulering ved skiltning
Dværgterne (A195)	Begrænsning af prædation
Fjordterne (A193)	Begrænsning af prædation
Klyde (A132)	Færdselsregulering ved skiltning
Klyde (A132)	Begrænsning af prædation
Havterne (A194)	Færdselsregulering ved skiltning
Havterne (A194)	Begrænsning af prædation
Klokkefrø (1188)	Restaurering af Vandhuller/søer

Tabel F: Oversigt over ikke-planlagte indsatser, der er gennemført, og som gavner arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
1330 - Strandeng	Slåning - dvs. uden fjernelse af det afslåede	25.9
2130 - Grå/grøn klit	Bekæmpelse af invasive arter	2.2

Tabel G: Oversigt over indsatser der ikke er gennemført

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
1330 - Strandeng	Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	3.0
1330 - Strandeng	Græsning	3.0
1330 - Strandeng	Hegning	3.0
2110 - Forklit	Bekæmpelse af invasive arter	1.1
2120 - Hvid klit	Bekæmpelse af invasive arter	1.5
6210 - Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	4.8

Lysåbne naturtype (planperiode 2016-2021)	Indsats	Areal [ha]
7210 - Avneknippemose	Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	7.3
7210 - Avneknippemose	Græsning	7.3
7210 - Avneknippemose	Hegning	7.3
7230 - Rigkær	Rydning af opvækst	1.0

Indsatserne græsning og hegning er fejlrapporteret. Indsatserne blev gennemført på 2,96 ha strandeng (1330) og 7,29 ha avneknippemose (7210). Der var ikke behov for at etablere andre græsningsanlæg. Rydning af opvækst blev gennemført i 2023 på ca. 4,9 ha kalkoverdrev. Rydning af opvækst i rigkær (7230) og kalkoverdrev (6210) samt bekæmpelse af invasive arter i forklit (2110) og hvid klit (2120) blev nedprioriteret i forhold til andre mere trængende indsatser, og er udskudt til næste planperiode.

Opsummering

Med baggrund i ovenstående redegørelse for indsatser i den forudgående planperiode kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte aktiviteter overvejende er gennemført i den forgangne planperiode for Naturstyrelsens arealer. Udover de planlagte indsatser er yderligere ikke-planlagte indsatser gennemført jf. tabel F. Samlet har disse indsatser bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Miljøvurderingsloven, habitatdirektivet og plejeplanen

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

Natura 2000-plejeplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en plejeplan er omfattet af miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del plejeplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af plejeplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne plejeplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, om plejeplanen fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens § 8. Det er Naturstyrelsens vurdering, at plejeplanen ikke fastsætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser til projekter omfattet af lovens bilag 1 eller 2 og dermed ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Denne plejeplan for Natura 2000-område 127 Sydfynske Øhav omfatter indsatserne beskrevet i afsnittet planlagte indsatser. De planlagte indsatser forventes gennemført med det formål at understøtte bevaringsmålsætningerne for hhv. arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget.

I denne plejeplan planlægges der ikke gennemført aktiviteter med henblik på at udvikle naturtyper på bekostning af andre naturtyper.

Det er Naturstyrelsens vurdering, at plejeplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er ”direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning” jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Plejeplanen anses således som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.